

Fier-gazet

Dat er lokaal een schat aan erfgoed in alle maten en soorten aanwezig is, is alom geweten. Maar dat gemeentes ook bruisen van niet-tastbaar erfgoed is vaak nog een onontdekt gegeven. Of het nu gaat om achter de schermen of lokaal gemeengoed: gebruiken, kennis en praktijken met wortels in het verleden worden dagdagelijks gekoesterd en doorgegeven van de ene inwoner op de volgende.

Viermaandelijks gaan heemkundigen op onderzoek uit in hun eigen gemeente aan de hand van een tiental vragen. Leven en beleven met wortels in het verleden en een blik op de toekomst staan centraal. Welk immaterieel erfgoed leeft er in jouw gemeente en wat betekent dat voor de lokale erfgoedwerkers? Laat je inspireren!

Zin om zelf in deze rubriek te verschijnen? Mail naar daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be.

De FIER-gazet is een initiatief van Heemkunde Vlaanderen en Werkplaats immaterieel erfgoed.

HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL

DEZE EDITIE TEN MANDERE

Reporters ter plaatse: Bart Blomme, Brecht Dutillieux, José Naert, Geraldine Nolf, Lieve Vandenbussche, Geert Vermeulen, Jacques Viaene

— www.tenmandere.be | facebook: Heemkring Ten Mandere Izegem —

EEN INTERVIEW MET BRECHT DUTILLIEUX

Wat is het niet-tastbaar erfgoed waar uw heemkring zelf een actieve rol in speelt?

Publicaties van Izegemse verhalen en sagen, en ook over Izegemse ambachtelijke methoden (schoenen, borstels).

Welk niet-tastbaar erfgoed zou je over 100 jaar nog steeds willen zien leven?

De typische Izegemse uitdrukkingen, woorden en zegswijzen. En hopelijk laat het Izegemse schoenen- en borstelverleden dan ook nog zijn sporen na!

Wat is de meest verrassende ontdekking door dit 'gemeente-onderzoek'?

De duidelijke verwevenheid van verschillend Izegems immateriaal cultureel erfgoed! Neem nu 'pekken', zowel een begrip in het schoenen- en borstelambacht, maar ook een bezigheid van de Izegemnaar na de werkuren: gezellig uitgaan met vrienden en blijven 'hangen' op café.

HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL

Vrijwilligerswerking Ten Mandere

FIER OP WAT ZIJ DOEN!

- Elk jaar opnieuw, rond 22 november, wordt **Sint Cecilia** gevierd. In Izegem wil de traditie dat het feest begint de avond voordien, met een ode aan enkele verdienstelijke (bestuurs)leden door de zogenaamde **Nacht-ridders**. Het Mannenkoor De Kerels trotseert sinds 1919 de nacht om hun bestuur op een zangstonde te trakteren. De Koninklijke Stadsfanfaren startten hun traditie na de Tweede Wereldoorlog en de Koninklijke Harmonie der Congregatie doet het al decennialang, evenals de Koninklijke Harmonie Leo XIII. De muzikanten gaan van deur tot deur, brengen serenade na serenade en smeren onderweg volop de kelen. De laatste noten blijken meestal de zwaarste, al beweren sommigen ook dat 'hoe later ze spelen, hoe vloeiender de noten uit hun instrumenten stromen'.

© Ilen Mandere

- De **Koninklijke Sint-Jansvrienden** uit deelgemeente Emelgem, zijn een van de laatste actieve vinkenmaatschappijen in de regio. De maatschappij werd gesticht in 1933. Tijdens de maanden mei – september wordt er op zondagmorgen een straat afgesloten. Dan verschijnen de vinkeniers, gewapend met een kooitje en een klapstoeltje. Elke deelnemer krijgt het kooitje van iemand anders, samen met een meetstok waarbij men het aantal liedjes turft die de vogel kweelt. Winnaar is de vink (en de eigenaar) met het meeste aantal liedjes. Getooid met (plastic)bloemen en eventueel een (geld)prijs kan de kampioen huiswaarts keren.

→ users.telenet.be/st.jansvrienden

- Izegem is nog steeds een borstelstad! Per dag worden er nog zo'n 250.000 tot 300.000 borstels in onze fabrieken gemaakt. Bij **Gaby Devos** zit de liefde voor de **borstel – het ambacht, een kunst** – diep ingeworteld. Die passie begon 30 jaar geleden met een gidsencursus. Gaby had het geluk te kunnen samenwerken met de vroegere conservator van het Borstelmuseum. Die man was een levende legende uit de borstelwereld: de grondstoffen, werkelijk ieder pakje haar wist hij te koesteren en de verhalen waren nooit ver weg. Gaby studeerde steeds verder, oefende de technieken, ging naar nog bestaande fabrieken om meer uitleg te vragen. Als gids en museummedewerker geeft Gaby de nieuwe generatie graag wijze raad: 'Zit nooit stil, de informatie die je via moderne technieken van op je stoel verzamelt, leert je niet de knepen van het vak. DOEN is de wet!'

© Eperon d'Or

De favoriete jeugdbewegingstraditie van ...

Chirojongens Kachtem

De sterrenstoet!

© Chiro Amigos Pamel

Van bij het ontstaan van de jeugdbeweging in 1954 is de jaarlijkse sterrenstoet rond 6 januari een hoogtepunt in de jaarwerking.

Helemaal uitgedost in de aangepaste kledij (mantel en kroon) en gewapend met een ster trekken groepjes van zes door de belangrijkste straten van de gemeente. De lantaarn is hun onontbeerlijk attribuut. In de beginjaren werd de stoet begeleid door enkele 'koninklijke' ruiters te paard. Over het algemeen worden de jongens hartelijk ontvangen en krijgen ze, na het zingen van *Daar kwamen drie koningen ...*, wat geld toegestopt. En bij de woning van de leiders of van de oudsten mogen ze soms naar binnen voor een extraatje: een wafel of een andere lekkernij. De opbrengst van de sterrenstoet wordt nuttig besteed aan de werking van de verschillende afdelingen.

ALOMTEGENWOORDIG
DIALECTWOORD

WIESTERKAPEELE

(door elkaar, verward)

© Stad Izegem

TRADITIE VAN DE TOEKOMST?

Op zondag 16 september 2018 ging de tweede editie van de **Urban Move** door. 'Bewegen voor iedereen', is het centrale motto. In deze tweede editie liep of wandelde men onder andere door De Leest, het binnenzwembad, de Sint-Tillokerk, het stadhuis, het ziekenhuis, de Bellevue-school, de Heilig-Hartkerk ... Zowel gezinnen, meer doorwinterde sporters en alle lopers daartussenin, komen aan hun trekken. 3.500 mensen namen deel en de opbrengst gaat naar het goede doel. De enthousiaste organisatoren hebben nog heel wat ideeën om andere plaatsen in de stad als kloppend hart voor de Move te nemen én om nog meer publiek te bereiken. Een jonge traditie? Zeker weten!

→ urbanmove.izegem.be

FIER OP HOE ZIJ TRADITIES DOORGEVEN

1. Volkskunstgroep **die boose - Izegem** geeft al meer dan 60 jaar tradities door in Vlaamse volkskunst via dans, muziek, zang en vendelzwaaien. Met wekelijkse repetities, workshops en optredens worden traditionele dansen aangeleerd, nieuwe danspassen op traditionele muziek gezet en met live muziek van eigen orkest gedeeld in binnen – en buitenland. De jongste dansers zijn drie jaar oud en elke generatie groeit door binnen de vereniging, tot ze heuse veteranen geworden zijn ...
→ facebook.com/dieboose
2. Izegem schoenenstad! Helaas verleden tijd, met uitzondering van één zijn al de fabrieken in onze stad verdwenen. Dat betekent echter niet dat er geen expertise meer voorhanden is. **Maria Leenknecht** heeft een hele carrière als **lesgeefster schoenstikken** achter de rug. Na een opleiding en stage, stikte ze vijf jaar als bijverdienste thuis verder. Vervolgens kwam vanuit de vakschool de vraag of ze jonge meisjes stikles wou geven. Met plezier stelde ze haar eigen programma samen, bereidde lessen en technische oefeningen voor, haalde een bijkomend pedagogisch diploma en gaf jarenlang volle werkweken les. Ze is bijzonder vervaard in het stikken van schachten en kan het fijne werk op een subtiele manier aanleren. Tot op de dag van vandaag, wanneer ze de stiel doorgeeft aan de gidsen van het museum Eperon d'Or.

ONZE AMBACHTEN: TOEKOMST VERZEKERD!

Izegemners zijn 'pekkers'. Pekken refereert uiteraard naar de schoen- en borstelnijverheid, maar het woord heeft in Izegem nog een extra betekenis: ergens 'blijven plakken', gezellig met vrienden iets drinken en de tijd uit het oog verliezen.

De **Izegemse brouwer Piet Salomez** maakt met zijn brouwerij Het Alternatief bieren als Bittere Waarheid, Ambetanterik, Eerwaarde Pater, Piet-Agoras en Tatsevoet. Die laatste naam verwijst opnieuw naar de schoennijverheid. Tatsevoet is een amberkleurig volmout bier dat gemaakt werd voor de stad Izegem. Het is een erkend streekproduct en een historische reconstructie van een Spéciale Belge uit de jaren 1920-1930. De smaak is rijk door aanwezigheid van gekaramelliseerde mout. Er is geen enkele scheikundige toevoeging.

© d'Oude Maalderij

Ook **Jef Pirens** brouwt bier, en dat in deelgemeente Emelgem. Zijn brouwerij d'Oude Maalderij ging in 2011 van start in Koolskamp. In het najaar van 2012 stelde ze haar eerste unieke en volledig afgewerkte bier voor, de Qantelaar. De oversteek naar de pekkersstad volgde in 2015. Toen opende Pirens er zijn café *Estaminet De Brouwerij*. In het voorjaar van 2016 nam hij een 10 hl. brouwinstallatie in gebruik in Izegem. In oktober 2017 presenteerde d'Oude Maalderij de Pekker als Izegems stadsbier.

© Parfait

Wie meer van chocolade houdt kan terecht bij **chocolatier Johan Geldhof** (Parfait). In zijn atelier verwerkt men chocolade op ambachtelijke wijze tot unieke, handgemaakte pralines en creaties. In 2014 maakte hij een schoenenpraline met Gianduja-vulling en de afbeelding van een Izegems muiltje uit het Schoeiselmuseum.

DIT LIED KENT IEDEREEN!

Min moaten

In september 2001 verscheen het eerste solo-album *Ocharme ik* van Izegemnaar **Flip Kowlier**, toen vooral bekend als rapper bij 't Hof van Commerce. Vlaanderen maakte via 't Hof van Commerce al kennis met het sappige Izegemse dialect. Enkele meezingers van het album *Ocharme ik* zorgden voor de verdere verspreiding van het Izegems. *Min moaten*, een ode aan de vriendschap, wordt nog steeds volop meegezongen. In het lied neemt Kowlier vijf vrienden ludiek op de korrel. Ook het nummer *Welgemeende* staat in het collectief geheugen gegrift.

Het liedje van den tram

De aanleg van de tramlijn 330 die Ardoois over Emelgem, Izegem, Sint-Eloois-Winkel en Gullegem met Wevelgem verbond, betekende voor die gemeenten een gevoelige verbetering van de mobiliteit van de inwoners. In Sint-Eloois-Winkel was de tram dan ook meer dan welkom want van toen af hadden de Winkelnaars ook een station met een café, *De Tramstatie*. De gekende liedjesschrijver **Honoré Lagae** beschreef in *De nieuwe tram* de fierheid van de Winkelnaars die nu als heren en dames de tram konden nemen naar eender waar. Vandaag is zijn repertoire veel minder gekend, behalve bij **Paul Vandermersch**, die het nog steeds met overgave brengt. Zijn vader was goed bevriend met Honoré Lagae en verzamelde al diens gedichten en liedjes.

Beluister het Liedje van den tram op de videopagina van tenmandere.be!

→ tenmandere.be/videopagina.html

PRODUCT UIT EIGEN STREEK

Stampepoef

NODIG

- 1 kg aardappelen
- ongeveer 1/2l karnemelk
- peper en zout
- 100 gram hoeveboter

HOE?

Was en schil de aardappelen: dun schillen want het is een oorlogsrecept!

Aardappelen in stukjes snijden.

Water aan de kook brengen, aardappelen toevoegen en laten gaar koken.

Afgieten, laten drogen, pureren: kan met stamper, mixer of roerzeef.

Karnemelk toevoegen zodat men een tamelijk slappe puree bekomt.

Kruiden.

Terug op laag vuur zetten en even opnieuw laten doorkoken.

LET OP: nu start het 'poefconcert' ... net een vulkaanuitbarsting.

De gebruide boter wordt nu toegevoegd en nu volgt het 'fister' geluid.

Opdienen kan met kaas, spiegelei bovenop. Smakelijk!

Wie of wat men hier in ere houdt:

Elk jaar viert Izegem **kermis** van het eerste tot het tweede weekend van september. Niet enkel Izegemnaren nemen eraan deel maar kermisvierders uit de hele regio komen erop af. Het tijdstip van de viering gaat terug tot het midden van de 19de eeuw. Tot op vandaag staat de kermisweek bol van volop gevierde tradities:

Izegem Koers is een jaarlijkse wielervedstrijd die recent zijn 50ste verjaardag heeft gevierd. De wedstrijd geldt als het officieus West-Vlaams kampioenschap voor profwielrenners. Een grote massa wielersfans zakt dan ook af naar het stadscentrum voor de jaarlijkse hoogmis, of volgens Renaat Schotte, 'koningin' van de kermiskoersen. Naar aanleiding van het jubileumjaar vervaardigde kunstenaar Johan Herman het bronzen beeld 'Massaspurt op Izegem Koers'. Het prijkt op de binnenplaats van het stadhuis.

Samen met Izegem Koers is de **seniorrendag** een van de vaste waarden van de jaarlijkse kermis. Hij werd voor het eerst ingericht in 1986. De senioren-dag is niet gereserveerd voor senioren alleen, maar richt zich traditiegetrouw ook tot kleuters en leerlingen van het tweede leerjaar van de Izegemse scholen. Zij nemen deel aan een balonwedstrijd en kunnen op een attractie plaatsnemen tegen verlaagd tarief.

Naar goede gewoonte vindt ook het West-Vlaams kampioenschap Volksporten voor 55-plussers plaats. De deelnemers leven zich uit op de pudebak, de gaaibol, de toptafel, het ringspel en de sjoelbak. In de omliggende cafés wordt gezorgd voor de muzikale ambiance. En dit alles gebeurt onder het welgevallig oog van de Izegemse stadsreuzen Tijn en Nele.

De jaarlijkse **schoentjesworp** is al vele jaren een traditie in Izegem. Een aantal gekleurde schoentjes worden vanaf het stadhuis in de menigte ge-

ONZE LOKALE VOLKSSPORTKAMPIOENEN

Gerard Vervaecke: bolderskampioen!

Vroeger had ieder gerespecteerd café haar bolletra. Daar kon de Izegemnaar terecht om een partij te bollen. Dit kan nog steeds, zij het dan op één locatie. De keizer van de boldersport is ongetwijfeld **Gerard Vervaecke**. Hij werd elf keer bolderskampioen van West-Vlaanderen en is medestichter van de West-Vlaamse Federatie der Boldersclubs. Niet voor niets kreeg hij het aura van 'onoverwinnelijke'. Hij won meer dan 100 finales.

In 2002 gaf hij het boek 'Het West-Vlaams Tralospel – mijn passie' uit. In 2014 leerde Gerard de jeugdwerking van de vereniging de Isobolders de knepen van de sport.

worpen. Wie er een kan bemachtigen, krijgt een paar schoenen of een andere prijs in ruil. Vandaag gebeurt de worp vanaf de toren van Eperon d'Or. In 2018 viel de schoentjesworp samen met Open Monumentendag én de kermis in Izegem op zondag 9 september. De regels zijn nog steeds dezelfde: wie een schoentje vangt, maakt kans op een leuke prijs, geschonken door de handelaars van Izegem. Voor de hoofdprijs moet je het gouden schoentje vangen.

'**Koekezon**dag' is traditioneel de laatste dag van de kermisweek. De ultieme afsluiter is 's avonds het vuurwerkspektakel aan het kanaal bij de Centrumbrug. Sedert vorig jaar is dit een onderdeel van het gratis stadsfestival Isotopia. Het bekende Franse gezelschap Compagnie POK zorgde, net als vorig jaar, voor een feeëriek show die met zijn gensters de hemel boven het kanaal en het stadscentrum uitermate bont kleurde.